

Bruselj, 7.10.2020
COM(2020) 620 final

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Unija enakosti:
strateški okvir EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov

{SWD(2020) 530 final}

Kje je bistvo človeštva, ko so Romi vsak dan izključeni iz družbe, drugi pa so potisnjeni v ozadje zgolj zaradi barve kože ali verskih prepričanj?

Predsednica Komisije von der Leyen, govor o stanju v Uniji, 2020

Dolžnost Evrope je, da svoje manjšine zaščiti pred rasizmom in diskriminacijo. Anticiganizem moramo nadomestiti z odprtostjo in sprejemanjem, sovražni govor in kazniva dejanja iz sovraštva s strpnostjo in spoštovanjem človekovega dostojanstva ter ustrahovanje z izobraževanjem o holokavstu. Predvsem moramo spodbujati razumevanje raznolikosti kot krasnega darila, zaradi katerega je Evropa močna in odporna. Zato Komisija poziva vse države članice, naj se pridružijo zavezi za odpravo rasizma in diskriminacije, ki očitno vplivata na naše velike etnične romske manjšine. Države članice pozivamo, naj se zavežejo novemu strateškemu okviru EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov, da bi zagotovili socialno pravičnost in večjo enakost v vseh pomenih besede.

Izjava predsednice von der Leyen, podpredsednice Jourave in komisarke Dalli pred dnevom spomina na holokavst nad Romi leta 2020

I. UVOD

Vzpostavitev Unije enakosti je ena glavnih prednostnih nalog Komisije. EU ima pravne instrumente in celovito politiko za vzpostavitev prave Unije enakosti. Kot pa je poudarjeno v akcijskem načrtu EU za boj proti rasizmu za obdobje 2020–2025¹, je diskriminacija na podlagi rase ali narodnosti še vedno prisotna. To zlasti velja za Rome², ki pogosto ostajajo marginalizirani. Številni od okoli 10 do 12 milijonov Romov v Evropi³ se v vsakdanjem življenju še naprej soočajo z diskriminacijo, anticiganizmom⁴ in socialno-ekonomsko izključenostjo.

Komisija je leta 2011 sprejela **okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020**⁵. Njegov glavni cilj je bil spoprijemanje s socialno-ekonomsko izključenostjo Romov v EU in državah, ki se pripravljajo na pristop, s spodbujanjem enakega dostopa do izobraževanja, zaposlovanja, zdravja in stanovanja. Države članice je pozval, naj oblikujejo nacionalne strategije vključevanja Romov, imenujejo nacionalne kontaktne točke za Rome⁶ in določijo nacionalne cilje. Dve leti pozneje je Svet sprejel Priporočilo o učinkovitih ukrepih za vključevanje Romov v državah članicah, ki je državam članicam zagotovilo smernice, kako

¹ Unija enakosti: akcijski načrt EU za boj proti rasizmu za obdobje 2020–2025 ([COM\(2020\) 565 final](#)).

² Uporaba izraza „Romi“ kot krovnega izraza zajema širok spekter različnih ljudi romskega porekla, kot so Romi, Sinti, Kaléji, Romaničali in Bojaši/Rudari. Zajema tudi skupine, kot so Aškali, Egipčani, Jeniši, Domi, Lomi, Romi in Abdali, pa tudi potujoče populacije, vključno z etničnimi Travellers („popotniki“) ali osebami, imenovanimi z upravnim izrazom „Gens du voyage“ („ljudje potovanja“), ter osebe, ki se identificirajo kot Cigani, ne da bi se zanikale njihove posebne značilnosti.

³ [Ocene Sveta Evrope iz leta 2012](#).

⁴ Anticiganizem (oblika rasizma do Romov) je zgodovinsko zakoreninjen strukturni pojav, ki se pojavlja na institucionalni, družbeni in medosebni ravni. Izvira iz tega, kako večina vidi in obravnava osebe, ki veljajo za „cigane“. Zakoreninjen je v procesu „drugačenja“, ki temelji na negativnih in pozitivnih stereotipih, ki ne prikazujejo stvarne slike. Čeprav so zagovorniki potrebe po okrepitevi boja proti anticiganizmu soglasni glede njegovega razumevanja, pa je izraz predmet razprave. Evropski parlament (v svojih resolucijah iz leta [2015](#), [2017](#), [2019](#) in [2020](#)), Komisija (v [letnih sporočilih](#) med letoma 2015 in 2019 ter v [dokumentu s sklepnimi ugotovitvami](#) iz leta 2018), Svet (v priporočilu iz leta [2013](#) in sklepih iz leta [2016](#)) ter [Svet Evrope](#) so priznali anticiganizem kot oviro pri vključevanju in zato pomen boja proti njemu. Komisija uporablja zapis, ki ga predlaga [Zveza proti anticiganizmu](#), hkrati pa priznava, da bi lahko bili v različnih nacionalnih okvirih ustrezni drugi izrazi.

⁵ [COM\(2011\) 173 final](#).

⁶ Nacionalni predstavniki, imenovani kot kontaktna točka za nacionalno strategijo za Rome, so pooblaščen za usklajevanje njenega razvoja in izvajanja na nacionalni ravni. Po sprejetju okvira EU so bili imenovani v vseh državah članicah, razen na Malti, ki nima romske skupnosti.

okrepiti izvajanje nacionalnih strategij⁷. Regija Zahodnega Balkana je prostovoljno uskladila svojo zakonodajo z okvirom EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020.

Ta dva instrumenta sta bila pomembna⁸ za to, da se vključevanje Romov uvrsti med prednostne naloge EU in držav članic ter da se mobilizirajo politični, pravni in finančni instrumenti EU. Kljub temu je bil splošni **napredek pri vključevanju Romov** v zadnjih 10 letih **omejen**, čeprav so med področji politike in državami velike razlike⁹. Največji napredek je bil dosežen na področju izobraževanja, zlasti z zmanjšanjem zgodnjega opuščanja šolanja ter izboljšanjem udeležbe v predšolski vzgoji in obveznem šolanju. Vendar se je na področju izobraževanja povečalo število primerov segregacije romskih učencev¹⁰. Tveganje revščine in samoocena Romov o njihovem zdravju sta se izboljšala, vendar je njihova vključenost v zdravstveno zavarovanje še vedno skromna. Dostop do zaposlitve se ni izboljšal, delež mladih Romov, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, pa se je celo povečal. Stanovanjske razmere so še vedno težke, zlasti zaradi neustreznih in segregiranih stanovanj. Obstajajo dokazi, da se je število primerov diskriminacije Romov nekoliko zmanjšalo in da splošno prebivalstvo Rome vse bolj sprejema. Vendar so anticiganizem, kazniva dejanja iz sovraštva, trgovina z Romi, zlasti ženskami in otroki, še vedno zelo zaskrbljujoči¹¹.

Zaključek okvira EU za nacionalne strategije vključevanja Romov je priložnost za okrepitev ukrepov za odpravo te trajne slabosti. To je še toliko bolj pomembno, ker je pandemija COVID-19 razkrila **izjemno izpostavljenost izključenih in marginaliziranih romskih skupnosti negativnim zdravstvenim in socialno-ekonomskim učinkom**.

Da bi dosegli večji in hitrejši napredek, to sporočilo določa nov strateški okvir EU za Rome, ki spodbuja dejansko **enakost**, socialno-ekonomsko **vključevanje** in smiselno **udeležbo** Romov. Medtem ko so države članice na čelu prizadevanj za resnične spremembe v zvezi z Romi, kar zahteva okrepljeno politično zavezanost, jim lahko EU pomaga oblikovati učinkovit pristop in jim zagotoviti prava orodja. Ta strateški okvir temelji na ugotovitvah iz ocene prejšnjega okvira, obsežnih posvetovanjih¹², letnih ocenah izvajanja nacionalnih strategij¹³ in analizi razlogov za omejeno učinkovitost preteklih ukrepov¹⁴. Pomeni odgovor na pozive Evropskega parlamenta, Sveta in civilne družbe k okrepljeni pobudi EU za obdobje po letu 2020¹⁵. Priznava, da niso vsi Romi socialno izključeni, vendar lahko vsi doživijo diskriminacijo in socialno šibkost. Temelji na presečnem pristopu, ki upošteva kombinacijo etnične pripadnosti in drugih vidikov identitete ter načine, na katere taka presečnost prispeva k edinstvenim izkušnjam diskriminacije¹⁶.

⁷ Priporočilo Sveta z dne 9. decembra 2013 o učinkovitih ukrepih za vključevanje Romov v državah članicah ([UL C 378, 24.12.2013, str. 1](#)).

⁸ Kot je razvidno iz ocene okvira: [COM\(2018\) 785 final](#), [SWD\(2018\) 480 final](#).

⁹ Poročilo o oceni okvira EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020 ([COM\(2018\) 785 final](#)).

¹⁰ Komisija je v skladu z Direktivo Sveta [2000/43/ES](#) z dne 29. junija 2000 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost (direktiva o rasni enakosti) uvedla postopek za ugotavljanje kršitev proti trem državam (CZ, HU in SK) zaradi segregacije romskih otrok v šolah.

¹¹ Poročilo o oceni okvira EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020 (COM(2018) 785 final).

¹² Glej spremni dokument SWD(2020) 530 final, Priloga 1.

¹³ [COM\(2019\) 406](#), [SWD\(2019\) 320](#), [vsa letna poročila](#).

¹⁴ [Metaocena ukrepov za vključevanje Romov](#).

¹⁵ Glej [Evropski parlament 2020](#) in [2019](#), [Svet](#), [civilna družba](#).

¹⁶ V skladu s členom 10 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) „[si Unija pri opredeljevanju in izvajanju svojih politik in dejavnosti] prizadeva za boj proti diskriminaciji na podlagi spola, rase ali narodnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti“. Evropski inštitut za enakost spolov opredeljuje „presečnost“ kot „analitično orodje za preučevanje, razumevanje in odzivanje na načine, kako se biološki in družbeni spol prepletata z drugimi osebnimi lastnostmi/identitetami in kako ti preseki prispevajo k edinstvenim izkušnjam diskriminacije“. Ta opredelitev se uporablja tudi za vse oblike diskriminacije.

Ta strateški okvir EU za Rome prispeva tudi k več drugim pobudam. Neposredno prispeva k izvajanju akcijskega načrta EU za boj proti rasizmu, evropskega stebra socialnih pravic¹⁷ ter k uresničevanju Agende 2030 Združenih narodov in ciljev trajnostnega razvoja¹⁸.

Za doseganje enakosti in vključevanja so potrebni večja uporaba in boljše usmerjanje sredstev ter **sodelovanje in partnerstvo** romskih skupnosti, vseh vladnih ravni, sektorjev in zainteresiranih strani (nacionalnih vlad, institucij EU, mednarodnih organizacij, civilne družbe ter industrije in akademskih krogov). Tesno sodelovanje med evropsko in nacionalno ravno je še posebej pomembno. Na ravni EU ta strateški okvir določa ambiciozne skupne cilje in ciljne vrednosti. Na nacionalni ravni bi vlade morale razviti trdne nacionalne strateške okvire za Rome, da bi sprejele dolgoročne zaveze in tesno sodelovale z institucijami EU na področju enakosti, vključevanja in udeležbe Romov. Komisija v skladu s predlogi iz sklepov Sveta iz leta 2016¹⁹ sprejema **predlog za revizijo in nadomestitev priporočila Sveta iz leta 2013**.

II. SKUPNI CILJI ZA ENAKOST, VKLJUČEVANJE IN UDELEŽBO ROMOV

Ocena trenutnega okvira in sklepi, ki so jih na tej podlagi oblikovali Evropski parlament, Svet ter več vseevropskih in nacionalnih organizacij civilne družbe²⁰, **kažejo, da je treba obnoviti in okrepiti zavezo glede doseganja enakosti, vključevanja in udeležbe Romov** na evropski in nacionalni ravni. Potrebna je okrepljena zaveza za odpravo stalne diskriminacije, tudi anticiganizma, in za izboljšanje vključevanja Romov v izobraževanje, zaposlovanje, zdravstvo in stanovanjsko politiko²¹. Rome bi bilo treba vključiti v celoten proces od oblikovanja do izvajanja ukrepov. Hkrati bi morali ukrepi priznavati raznolikost in potrebe specifičnih skupin romskega prebivalstva.

Komisija je zato določila **sedem ciljev** na ravni EU za obdobje do leta 2030. Trije od njih so horizontalni cilji na področju enakosti, vključevanja in udeležbe. Preostali štirje so sektorski cilji na področju izobraževanja, zaposlovanja, stanovanj in zdravja. Za učinkovito izvajanje teh ciljev jih je treba podpreti z možnostjo merjenja napredka. Zato Komisija prvič predlaga kvantitativne **glavne ciljne vrednosti** EU za spremljanje doseganja teh ciljev. Medtem ko je za doseganje teh

¹⁷ Načela 1 (kakovostno in vključujoče izobraževanje), 3 (enake možnosti) in 20 (dostop do osnovnih storitev) so za Rome še posebej pomembna in usmerjajo uporabo sredstev EU za ciljno usmerjene in splošne ukrepe.

¹⁸ Glede cilja agende, da nihče ne sme biti zapostavljen, je v Evropi še veliko možnosti za izboljšanje položaja Romov. Z obravnavanjem položaja Romov se lahko EU približa doseganju ciljev trajnostnega razvoja (CTR). Kot izhodišče so še posebej pomembni cilji trajnostnega razvoja 1 in 2 (zmanjšanje revščine in lakote), 3 in 4 (spodbujanje zdravja in dobrega počutja ter kakovostnega izobraževanja za vse), 6 in 7 (dostop do čiste vode in sanitarne ureditve ter cenovno dostopna in čista energija), 10 in 11 (zmanjšanje neenakosti znotraj držav in med njimi ter odprta in trajnostna mesta in skupnosti) ter 16 (vključujoče družbe, dostop do pravnega varstva za vse ter učinkovite, odgovorne in vključujoče institucije).

¹⁹ Svet je v sklepih iz leta 2016 o [pospešitvi procesa vključevanja Romov](#) Komisijo pozval, naj predlaga pobudo za obdobje po letu 2020 ter vanjo vključi predlog za revizijo priporočila Sveta iz leta 2013.

²⁰ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 17. septembra 2020 o izvajanju nacionalnih strategij vključevanja Romov: boj proti predsodkom zoper ljudi romskega porekla v Evropi ([P9_TA\(2020\)0229](#)); Resolucija Evropskega parlamenta z dne 12. februarja 2019 o potrebi po okrepljenem strateškem okviru EU za nacionalne strategije vključevanja Romov po letu 2020 in okrepitvi boja proti anticiganizmu ([P8_TA\(2019\)0075](#)); Sklepi Sveta EPSCO z dne 24. oktobra 2019 o ekonomiji blaginje ([13432/19](#)), v katerih je Komisijo pozval, naj *obnovi* zavezo glede vključevanja Romov. Poleg tega so udeleženci konference na visoki ravni o okviru EU za nacionalne strategije vključevanja Romov, ki je potekala 4. in 5. marca 2019 v Bukarešti, Komisijo pozvali, naj predlaga ambiciozen nov okvir EU za obdobje po letu 2020, države članice in države, ki se pripravljajo na pristop, pa, naj pospešijo izvajanje svojih zavez glede vključevanja Romov. Informacije predsedstva ([7003/19](#), 14. marec 2019).

²¹ V zvezi s potrebo po jasnejšem osredotočanju na boj proti anticiganizmu in diskriminaciji v okviru EU po letu 2020 glej [strokovna priporočila](#), pripravljena po konferenci z naslovom „Kako obravnavati anticiganizem v okviru EU za vključevanje Romov po letu 2020?“. (Dunaj, 27. november 2018).

ciljnih vrednosti do leta 2030 potreben minimalen napredek, je **dolgoročni cilj še vedno zagotoviti dejansko enakost in premostiti vrzel med Romi in splošnim prebivalstvom**. Te ciljne vrednosti so rezultat izkušenj z raziskavami med romskimi skupnostmi in poglobljenega posvetovanja, v katerem so sodelovali Agencija EU za temeljne pravice (FRA), države članice ter romska in proromska civilna družba²². Spodnja diagrama prikazujeta sedem ciljnih vrednosti na ravni EU, napredek, ki ga je treba doseči, in trenutno stanje²³.

ZAGOTOVITI DEJANSKO ENAKOST, VKLJUČEVANJE IN UDELEŽBO HORIZONTALNI CILJI IN CILJNE VREDNOSTI DO LETA 2030

Rdeče: ciljna vrednost na ravni EU glede minimalnega napredka, ki ga je treba doseči do leta 2030

Zeleno: minimalni napredek, ki ga je treba doseči za Rome do leta 2030

Modro: najnovejši razpoložljivi podatki, ki bodo osnova za merjenje napredka

1. Boriti se proti anticiganizmu in diskriminaciji ter ju preprečevati

Zmanjšati delež diskriminacije Romov za vsaj polovico

- zagotoviti, da bo do leta 2030 manj kot 13 % Romov doživelo diskriminacijo
- diskriminacija, ki jo doživijo Romi: 26 % (v zadnjih 12 mesecih), 41 % (v zadnjih 5 letih)

Zmanjšati delež splošnega prebivalstva, ki mu je neprijetno, da ima za sosede Rome, za vsaj tretjino

- zagotoviti, da bo do leta 2030 manj kot 30 % splošnega prebivalstva neprijetno, da ima za sosede Rome
- delež splošnega prebivalstva, ki mu je neprijetno, da ima za sosede Rome: 46 %

2. Zmanjšati revščino in socialno izključenost za odpravo socialno-ekonomske vrzeli med Romi in splošnim prebivalstvom

Zmanjšati vrzel revščine med Romi in splošnim prebivalstvom za vsaj polovico

- zagotoviti, da bo do leta 2030 večina Romov ubežala revščini
- stopnja tveganja revščine: Romi 80 %, splošno prebivalstvo 16,8 % (vrzel 63,2 odstotne točke)

Zmanjšati vrzel revščine med romskimi in drugimi otroci za vsaj polovico

- zagotoviti, da bo do leta 2030 večina romskih otrok ubežala revščini
- romski otroci: 85 %, otroci na splošno: 19,6 % (vrzel: 65,4 odstotne točke)

3. Spodbujati udeležbo z opolnomočenjem, sodelovanjem in zaupanjem

Povečati zmogljivosti vsaj 90 nevladnih organizacij (NVO) in jih vključiti v spremljanje romske civilne družbe, ki se usklajuje na ravni EU

- NVO, vključene v projekt Romski civilni monitor: 85

Zagotoviti udeležbo romskih NVO kot polnopravnih članic v nacionalnih odborih za spremljanje vseh programov, ki obravnavajo potrebe romskih skupnosti

Podvojiti delež Romov, ki prijavijo izkušnjo diskriminacije

- zagotoviti, da bo do leta 2030 vsaj 30 % romskih žrtev prijavilo diskriminacijo
- delež oseb, ki so prijavile zadnji incident izkušnje diskriminacije (na katerem koli področju) v zadnjih 5 letih: 16 %

Spodbujati udeležbo Romov v političnem življenju na lokalni, regionalni in nacionalni ravni ter na ravni EU

- (v državah članicah z znatnim romskim prebivalstvom)
- zagotoviti, da se registrirajo kot volivci, da glasujejo in kandidirajo

²² Glej spremni dokument SWD(2020) 530 final.

²³ Za dodatne informacije o oznakah kazalnikov in virih podatkov glej Prilogo 2 in poročilo o [okviru spremljanja pobude EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov po letu 2020](#) delovne skupine za kazalnike in poročanje o Romih (ki jo usklajuje Agencija EU za temeljne pravice (FRA) ter vključuje nacionalne kontaktne točke za Rome, nacionalne statistične urade in Komisijo).

SEKTORSKI CILJI

4. Povečati dejanski enak dostop do kakovostnega vključujočega rednega izobraževanja

Zmanjšati vrzel pri udeležbi v predšolski vzgoji in varstvu za vsaj polovico

- zagotoviti, da bo do leta 2030 vsaj 70 % romskih otrok vključenih v predšolsko vzgojo
- vključitev v predšolsko vzgojo in varstvo (3+): Romi 42 %, splošno prebivalstvo 92,2 % (vrzel 50,2 odstotne točke)

Zmanjšati vrzel pri dokončanju višje sekundarne izobrazbe za vsaj tretjino

- zagotoviti, da bo do leta 2030 večina romske mladine zaključila vsaj višjo sekundarno izobrazbo
- zaključena višja sekundarna izobrazba ali več: Romi 28 %, splošno prebivalstvo 83,5 % (vrzel 55,5 odstotne točke)

Prizadevati si za odpravo segregacije z zmanjšanjem deleža romskih otrok, ki obiskujejo ločene osnovne šole, vsaj za polovico (v državah članicah z znatnim romskim prebivalstvom)

- zagotoviti, da bo do leta 2030 manj kot petina romskih otrok obiskovala šole, v katerih so večina ali vsi otroci Romi
- romski otroci obiskujejo šole, v katerih so večina ali vsi otroci Romi: 44 %

5. Povečati dejanski enak dostop do kakovostnega in trajnostnega zaposlovanja

Zmanjšati vrzel v zaposlenosti za vsaj polovico

- zagotoviti, da bo do leta 2030 vsaj 60 % Romov imelo plačano zaposlitev
- plačana zaposlitev: Romi 43 %, splošno prebivalstvo 73,1 % (vrzel 30,1 odstotne točke)

Zmanjšati vrzel v stopnji zaposlenosti med spoloma za vsaj polovico

- zagotoviti, da bo do leta 2030 vsaj 45 % romskih žensk imelo plačano zaposlitev
- vrzel v stopnji zaposlenosti med spoloma – Romi: 27 odstotnih točk (ženske: 29 %, moški: 56 %), vrzel pri splošnem prebivalstvu: 11,7 odstotne točke (ženske: 67,2 %, moški: 78,9 %)

Zmanjšati vrzel v deležu mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, za vsaj polovico

- zagotoviti, da do leta 2030 manj kot tretjina romske mladine ne bo zaposlena, se ne bo izobraževala ali usposabljala
- delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo (16–24 let): Romi 62 %, splošno prebivalstvo 10,1 % (vrzel 51,9 odstotne točke)

6. Izboljšati zdravje Romov ter povečati dejanski enak dostop do kakovostnih zdravstvenih in

Zmanjšati vrzel v pričakovani življenjski dobi za vsaj polovico

- zagotoviti, da bodo do leta 2030 romske ženske in moški živeli pet let dlje
- vrzel v pričakovani življenjski dobi ob rojstvu (splošno prebivalstvo v primerjavi z Romi): romske ženske 10,4 leta, romski moški 10,2 leta

7. Povečati dejanski enak dostop Romov do ustreznih desegregiranih stanovanj in osnovnih

Zmanjšati vrzel v stanovanjski prikrajšanosti za vsaj tretjino

- zagotoviti, da do leta 2030 večina Romov ne bo živela v stanovanjski prikrajšanosti
- stanovanjska prikrajšanost: Romi 61 %, splošno prebivalstvo 17,9 % (vrzel: 43,1 odstotne točke)

Zmanjšati vrzel v prenaseljenosti gospodinjstev za vsaj polovico

- zagotoviti, da do leta 2030 večina Romov ne bo več živela v prenaseljenih gospodinjstvih
- prenaseljenost gospodinjstev: Romi 78 %, splošno prebivalstvo 17,1 % (vrzel 60,9 odstotne točke)

Zagotoviti, da ima vsaj 95 % Romov dostop do vodovodne vode

dostop do vodovodne vode v bivališču: Romi 70 %, splošno prebivalstvo: 97,7 %

Drugi kazalniki se preučujejo²⁴.

²⁴ Delovna skupina za kazalnike in poročanje o Romih, ki jo usklajuje agencija FRA, preučuje tudi druge kazalnike. Nanašajo se na primer na materialno in socialno prikrajšanost, dostop do zdravstvenih in socialnih storitev ter stanovanjsko segregacijo.

III. OBNOVLJENI IN OKREPLJENI NACIONALNI UKREPI ZA ENAKOST, VKLJUČEVANJE IN UDELEŽBO

Za doseganje ciljev tega strateškega okvira je treba ukrepati na ravni EU in na nacionalni ravni. Ta dopolnjujoč pristop je edini način za izvajanje sprememb na terenu. Države članice imajo glavne pristojnosti na področjih, ki jih zajema ta okvir, zato je potreben strukturiran pristop. Čeprav se položaj Romov med državami razlikuje, je treba povečati zavezanost in odgovornost na nacionalni ravni, da bi dosegli resnične spremembe v vsakdanjem življenju Romov. To vključuje sodelovanje civilne družbe in vseh ustreznih zainteresiranih strani pri pripravi nacionalnih strateških okvirov za Rome.

Nadaljnji razvoj nacionalnih ukrepov prek nacionalnih strateških okvirov za Rome

Države članice so pozvane, da razvijejo, sprejmejo in izvajajo nacionalne strateške okvire za Rome, vključno s:

- skupnimi značilnostmi;
- minimalnimi zavezami, ki bi morale veljati za vse;
- morebitnimi dodatnimi zavezami glede na nacionalne razmere;
- ambicioznejšimi zavezami za države članice z znatnim romskim prebivalstvom.

Predlogi za te elemente so navedeni spodaj. Kjer je to mogoče, bi bilo treba določiti specifične nacionalne ciljne vrednosti. Komisija bo ta proces podpirala z vsemi potrebnimi smernicami. Podpirala bo tudi nacionalne ukrepe, vključno z izvrševanjem zakonodaje o enakosti, vključevanjem enakosti, vključevanja in udeležbe Romov v pobude politik EU, mobilizacijo sredstev EU za Rome in bojem proti anticiganizmu.

Države članice so pozvane, da te nacionalne okvire oblikujejo do septembra 2021 in z njimi seznanijo Komisijo.

Komisija skupaj s tem sporočilom sprejema predlog za **priporočilo Sveta** o enakosti, vključevanju in udeležbi Romov, v katerem je določen seznam specifičnih ukrepov, ki naj jih države članice sprejmejo za doseganje ciljev EU. Dokumenta se zato dopolnujeta. Predlagano priporočilo usmerja tudi krepitev zmogljivosti zainteresiranih strani, vključno z nacionalnimi kontaktnimi točkami za Rome, organi za enakost, civilno družbo ter regionalnimi in lokalnimi akterji, ter partnerstva med njimi. Poleg tega določa smernice za zagotavljanje boljše uporabe sredstev EU in nacionalnih sredstev ter za učinkovito spremljanje, poročanje in ocenjevanje nacionalnih strateških okvirov za Rome s strani držav članic.

III.1 Smernice za nacionalne ukrepe na podlagi skupnega, vendar diferenciranega pristopa

Da bi Komisija državam članicam pomagala razviti smiselne in učinkovite nacionalne strateške okvire za Rome, predlaga vrsto skupnih značilnosti in minimalnih zavez za vse nacionalne strateške okvire za Rome. Ker se delež Romov in njihove razmere v posameznih državah članicah zelo razlikujejo, Komisija predlaga dodatne in bolj ciljno usmerjene zaveze. S tem se priznava raznolikost razmer v državah članicah in omogoča skupen, vendar diferenciran pristop.

Prvič, Komisija predlaga, da imajo **vsi nacionalni strateški okviri za Rome naslednje skupne značilnosti**:

- ✓ *okrepiti osredotočenost na enakost, da se dopolni pristop vključevanja*: obravnavanje štirih področij politike (izobraževanje, zaposlovanje, zdravstveno varstvo in stanovanja) prek celostnega pristopa ostaja ključnega pomena za vključevanje Romov, vendar obstaja tudi

potreba po jasni osredotočenosti na enakost. Ključni cilj in medsektorska prednostna naloga na vsakem področju politike bi moral biti zlasti boj proti diskriminaciji in anticiganizmu, ki bi dopolnjeval pristop vključevanja. Ta skupni poudarek bi moral zagotoviti, da imajo Romi dejanski dostop do ekonomske in socialne pravičnosti ter enakih možnosti;

- ✓ *spodbujati udeležbo z opolnomočenjem, sodelovanjem in zaupanjem*: v vseh fazah oblikovanja politik je treba zagotoviti smiselno udeležbo Romov. Romsko politično, gospodarsko in kulturno sodelovanje bi bilo treba spodbujati v smislu njihove pripadnosti kot polnopravnih članov družbe. Zagotoviti je treba opolnomočenje in gradnjo zmogljivosti Romov, civilne družbe in javnih organov, in sicer s krepitvijo sodelovanja in zaupanja med zainteresiranimi stranmi ter med romskimi in neromskimi skupnostmi;
- ✓ *razmisliti o raznolikosti Romov*: države članice bi morale zagotoviti, da njihovi strateški okviri zajemajo vse Rome na njihovem ozemlju in odražajo potrebe različnih skupin s presečnim pristopom. Zavedati bi se morale, kako se lahko različni vidiki identitete združijo in poslabšajo diskriminacijo. Določiti bi morale kvantitativne in/ali kvalitativne ciljne vrednosti, da zagotovijo odražanje raznolikosti v smislu starosti, spola, spolne usmerjenosti, mobilnosti in drugih osebnih lastnosti;
- ✓ *združiti vključevanje politik in izrecno, vendar ne izključno ciljno usmerjenost na Rome*²⁵: nacionalni strateški okviri za Rome bi morali združevati vključevanje v politike in izrecno, vendar ne izključno ciljno usmerjenost, pri čemer bi bilo treba poskrbeti, da so osnovne storitve vključujoče, in zagotoviti dodatno usmerjeno podporo za spodbujanje dejanskega enakega dostopa Romov do pravic in storitev. Služiti bi morali kot instrumenti načrtovanja za uporabo nacionalnih sredstev in sredstev EU za ukrepe, namenjene Romom, in za vključujočo splošno reformo;
- ✓ *izboljšati določanje ciljev, zbiranje podatkov, spremljanje in poročanje*: prizadevanja za doseganje glavnih ciljnih vrednosti na ravni EU in ustreznih kvantitativnih in/ali kvalitativnih nacionalnih ciljnih vrednosti lahko spodbudijo dejanski napredek pri doseganju enakosti, vključevanja in udeležbe Romov. Podatke bi bilo treba redno zbirati, da bi se upoštevali pri poročanju in spremljanju, da bi izboljšali preglednost in odgovornost ter spodbudili prenos politik in učenje²⁶.

Drugič, Komisija ob upoštevanju skupnih značilnosti, izkušenj s trenutnim okvirom in obsežnih posvetovanj²⁷, opravljenih v zadnjih dveh letih, vse države članice poziva, naj v **svoje nacionalne strateške okvire za Rome vključijo vsaj naslednje zaveze**:

²⁵ Glej [skupna osnovna načela](#). Načelo 2 (izrecna, vendar ne izključna ciljna naravnost) se nanaša na „usmerjenost na Rome kot ciljno skupino, vendar ne za ceno izključevanja drugih skupin v podobnih socialno-gospodarskih razmerah“. Načelo 4 (vključevanje v osrednje tokove družbe) se nanaša na to, da je cilj „umeščanje Romov v osrednje tokove družbe (z njihovimi izobraževalnimi ustanovami, možnostmi za zaposlovanje in stanovanji). Kjer še vedno obstajajo deloma ali povsem segregirane šole oziroma stanovanja, morajo biti politike za vključevanje Romov usmerjene v odpravo te zapuščine. Izogibati se je treba vzpostavljanju nenaravnih in ločenih trgov romske delovne sile.“

²⁶ Za pristop k zbiranju podatkov, ki temelji na človekovih pravicah, so nacionalni organi pozvani, naj proučijo [evropski priročnik za podatke o enakosti \(revizija leta 2016\)](#), [smernice za izboljšanje zbiranja in uporabe podatkov o enakosti \(2018\)](#) in [dokument o zbiranju podatkov o narodnosti \(2017\)](#). Države članice se spodbuja, da dodelijo potrebna sredstva za tako zbiranje podatkov in izkoristijo podporo agencije FRA pri krepitvi svojih zmogljivosti v ta namen.

²⁷ Glej spremni dokument SWD(2020) 530 final.

Nacionalni strateški okvir bi moral določati:

- a) nacionalna izhodišča in ciljne vrednosti za doseganje ciljev in ciljnih vrednosti EU na podlagi celovite ocene potreb;
- b) ciljne vrednosti in ukrepe za specifične skupine (romske otroke, ženske, mlade, starejše Rome ali invalide, mobilne državljane EU, osebe iz držav nečlanic EU, Rome brez državljanstva), da odražajo raznolikost Romov, vključno z ukrepi, ki upoštevajo vidik spola in otroke/starost;
- c) ukrepe za boj proti anticiganizmu in diskriminaciji (na primer prek nacionalnih akcijskih načrtov za boj proti rasizmu);
- d) ukrepe za zagotovitev socialno-ekonomskega vključevanja marginaliziranih Romov, zlasti na področju izobraževanja, zaposlovanja, zdravja in stanovanj;
- e) kombinacijo ciljno usmerjenih in splošnih ukrepov, ki upoštevajo specifične lokalne izzive in izrecno odpravljajo ovire, zaradi katerih Romi nimajo enakega dostopa do glavnih politik²⁸;
- f) namenski proračun za izvajanje in spremljanje²⁹, ki v celoti izkorišča socialne inovacije in zasebni kapital;
- g) mehanizme za poročanje, spremljanje in ocenjevanje napredka pri doseganju zastavljenih ciljnih vrednosti;
- h) sistem posvetovanj in sodelovanja v zvezi s politiko z romsko in proromsko civilno družbo, sektorskimi ministrstvi, organi za enakost, drugimi nacionalnimi institucijami za človekove pravice in drugimi zainteresiranimi stranmi ter
- i) krepitev zmogljivosti za spodbujanje dejavne udeležbe civilne družbe v vseh fazah oblikovanja politik in za zagotavljanje njene udeležbe v procesih nacionalnih platform in platform EU³⁰.

Nacionalne kontaktne točke za Rome bi morale:

- a) dobiti pooblastila, zadostna sredstva in osebje za zagotavljanje rednega usklajevanja in spremljanja ter
- b) predložiti redna poročila o napredku in sodelovati pri osrednjih dejavnostih mreže nacionalnih kontaktnih točk za Rome, ki jo upravlja Komisija³¹.

Tretjič, poleg teh skupnih značilnosti in minimalnih zavez so lahko **glede na specifične nacionalne razmere** pomembna dodatna nacionalna prizadevanja. Izzivi v zvezi z enakostjo, vključevanjem in udeležbo Romov se razlikujejo glede na velikost romskega prebivalstva in njegov delež v celotnem prebivalstvu, pa tudi glede na širši gospodarski okvir ter dosedanje izključenost in diskriminacijo. Razlikujejo se tudi glede na to, kje in kako Romi živijo (podeželska, mestna, mobilna, segregirana območja), in glede na posebne vidike, kot so nadnacionalna mobilnost, migracije ali vprašanja v zvezi z državljansko dokumentacijo. Ti različni izzivi se lahko odražajo v nacionalnih strateških okvirih za Rome z diferenciranimi cilji, ravnmi naložb in vrstami rešitev politike. Komisija glede na nacionalne razmere (kot so

²⁸ [Skupna osnovna načela](#) za vključevanje Romov zagotavljajo okvir za uspešno oblikovanje in izvajanje ukrepov v podporo vključevanju Romov. Načeli 2 in 4 obravnavata združevanje ciljno usmerjenih in splošnih ukrepov.

²⁹ Države članice, ki načrtujejo izvrševanje specifičnega cilja ESS+ glede spodbujanja socialno-ekonomskega vključevanja marginaliziranih skupnosti, kot so Romi, morajo izpolnjevati vse zahteve iz Priloge IV k [predlogu Komisije za uredbo o skupnih določbah za obdobje 2021–2027](#) v zvezi s tematskim omogočitvenim pogojem za nacionalne strateške okvire za Rome. Za enakost in vključevanje Romov se lahko uporabi več drugih finančnih instrumentov EU, na primer sredstva kohezijske politike.

³⁰ Te platforme združujejo zainteresirane strani na ravni vlade in civilne družbe. Njihov cilj je spodbuditi sodelovanje in izmenjavo izkušenj o uspešnem vključevanju Romov.

³¹ Mreža nacionalnih kontaktnih točk za Rome je bila vzpostavljena že v obdobju 2011–2020 ter omogoča izmenjavo informacij in izkušenj med državami članicami na evropski ravni.

možnosti zbiranja podatkov, uporaba ciljno usmerjenih ali splošnih sredstev EU, relativna velikost in posebne potrebe romskega prebivalstva) poziva **države članice, naj sprejmejo dodatne zaveze**.

Nacionalni strateški okvir bi moral prav tako določati:

- a) nacionalne kvantitativne in kvalitativne ciljne vrednosti za vseh sedem ciljev in z njimi povezane ciljne vrednosti EU (odvisno od razpoložljivosti podatkov);
- b) kako se bodo sredstva in finančni instrumenti EU in držav članic vlagali za Rome ter
- c) kako bodo institucionalne ali upravne reforme prispevale k enakosti in vključevanju.

Nacionalne kontaktne točke za Rome bi morale izvesti tudi vmesno oceno in pregled nacionalnega strateškega okvira.

Četrtrič, kjer Romi predstavljajo znaten delež prebivalstva (tj. precej nad 1 %) ³², spodbujanje njihove enakosti in vključevanja ni pomembno le z vidika temeljnih pravic, temveč ima tudi jasen gospodarski pomen. V državah z večjim deležem Romov ta skupina predstavlja čedalje večji delež šoloobveznih prebivalcev in prihodnje delovne sile. Napredek pri socialno-ekonomskem vključevanju Romov lahko zmanjša pomanjkanje delovne sile ter znanj in spretnosti v času neugodnih demografskih gibanj in zmanjša socialne izdatke. Naložbe v boljše izobraževanje in izpopolnjevanje prej izključene delovne sile lahko pozitivno vplivajo na rast produktivnosti. Z zagotavljanjem, da lahko Romi izkoristijo svoj potencial in prispevajo h gospodarstvu in družbi na splošno, bodo nastali boljši socialni in ekonomski rezultati za vse.

To upravičuje potrebo po intenzivnejših zavezah in podpori EU, zlasti uporabi sredstev EU za ciljno usmerjene ukrepe in vključujoče splošne reforme. V zvezi s tem so države članice z znatnim romskim prebivalstvom pozvane, naj v celoti izkoristijo predlagani specifični cilj ESS+ glede spodbujanja socialno-ekonomskega vključevanja marginaliziranih skupnosti, kot so Romi. Prav tako so pozvane, naj si bolj prizadevajo, da razpoložljiva sredstva dejansko dosežejo Rome. To zahteva tudi zbiranje podatkov, razčlenjenih po narodnosti in spolu, v podporo oblikovanju, spremljanju in pregledu politike.

Komisija zato **države članice z znatnim deležem romskega prebivalstva** poziva, naj poleg minimalnih zavez in zavez glede na nacionalne razmere **v svoj nacionalni strateški okvir za Rome vključijo tudi ambicioznejše zaveze**, navedene v nadaljevanju.

Nacionalni strateški okvir bi moral prav tako:

- a) predstaviti načrt ali sklop ukrepov za preprečevanje anticiganizma in diskriminacije, segregacije v izobraževanju in na področju stanovanj ter predsodkov in stereotipov do Romov (tudi na spletu) ter boj proti njim;
- b) vključevati enakost in vključevanje Romov v politike na regionalni in lokalni ravni ter
- c) določiti, kako se bodo sredstva in finančni instrumenti EU in držav članic vlagali za vključujočo reformo glavnih politik in ciljno usmerjeno ukrepanje.

Vlogo **nacionalne kontaktne točke za Rome** bi bilo treba okrepiti, da lahko:

- a) računa na namensko ekipo in institucionalni mandat, ki zagotavlja politično težo, učinkovito medsektorsko usklajevanje in vključevanje enakosti in vključevanja Romov v politike na regionalni in lokalni ravni;
- b) sodeluje (z organi upravljanja sredstev EU) pri usklajevanju medvladnih razprav o porazdelitvi sredstev EU za Rome in pri sistematičnem spremljanju njihove uporabe (na primer prek odborov za spremljanje, preverjanj učinka vključevanja Romov);

³² Romskega prebivalstva je veliko v štirih državah članicah EU (Bolgarija 9,94 %, Romunija 9,02 %, Slovaška 8,63 %, Madžarska 7,49 %). Manj romskega prebivalstva je na Češkem (1,90 %) ter v Grčiji (1,63 %) in Španiji (1,55 %). Glej [ocene Sveta Evrope iz leta 2012](#).

- c) zagotavlja nacionalno posvetovanje in dialog o krepitvi vloge Romov (zlasti mladih in žensk) ter
- d) zagotovi, da javne politike in univerzalne storitve dejansko dosežejo Rome, vključno s tistimi, ki živijo na oddaljenih podeželskih območjih (na primer izredni in srednjeročni ukrepi v času krize, zakonodajna reforma, načrtovanje politik na področju izobraževanja, zaposlovanja, zdravstvenega varstva, stanovanj, drugih področij socialno-ekonomske vključenosti, socialnih storitev, prometa, sistemov minimalnega dohodka, protidiskriminacijske zakonodaje).

Nazadnje se državam članicam priporoča, da pri oblikovanju in izvajanju nacionalnih strateških okvirov za Rome upoštevajo **skupna osnovna načela** za vključevanje Romov³³. Priloga 1³⁴ vsebuje dodatne **smernice za načrtovanje in izvajanje politik** za boj proti anticiganizmu in večgeneracijski revščini³⁵, spodbujanje udeležbe in opolnomočenja Romov, odražanje raznolikosti Romov ter združevanje ciljno usmerjenih in splošnih pristopov. Določa tudi smernice za boljše **reševanje novih izzivov**, kot so spopadanje z nesorazmernim učinkom kriz, na primer pandemije COVID-19, na Rome, z zagotavljanjem digitalne vključenosti in okoljske pravičnosti. Poleg tega nudi smernice za spodbujanje (ozaveščenosti glede) romske umetnosti, zgodovine in kulture ter socialnih inovacij in eksperimentiranja s politikami.

Komisija bo države članice podpirala pri razvoju in izvajanju njihovih nacionalnih strateških okvirov za Rome, in sicer ne le s finančno podporo in usklajevalnimi ukrepi, kot sta vzajemno učenje ali krepitev zmogljivosti, ampak tudi z metodološko podporo³⁶ in pomočjo iz programa za podporo strukturnim reformam, da razvijejo sisteme spremljanja in ocenjevanja³⁷. Države članice lahko prejmejo tudi podporo agencije FRA, organov za enakost ter drugih nacionalnih institucij za človekove pravice in nacionalnih statističnih uradov, da se zagotovijo/izboljšajo zmogljivosti za redno zbiranje podatkov na nacionalni ravni³⁸. Podpora EU bo prilagojena glede na raven zavez držav članic.

III.2 Poročanje in spremljanje nacionalnih ukrepov in napredka pri doseganju ciljnih vrednosti

Da bi zagotovili učinkovitejše zbiranje podatkov, poročanje in spremljanje napredka pri doseganju ciljnih vrednosti EU in zgoraj predlaganih nacionalnih ciljnih vrednosti, Komisija prvič predlaga uporabo **portfelja kazalnikov** (glej Prilogo 2). Ta bi resnično koristil vzajemnemu učenju med državami članicami. Portfelj je razvila delovna skupina za kazalnike in poročanje o Romih, ki jo usklajuje agencija FRA, v sodelovanju z nacionalnimi kontaktnimi

³³ [Skupna osnovna načela](#).

³⁴ V Prilogi 1 so uporabljene izkušnje iz ocene okvira EU, [informacije iz treh strokovnih poročil in stališč civilne družbe, ki prispevajo k razmisleku o politikah za Rome po letu 2020](#), ter strokovno znanje služb Komisije.

³⁵ Trenutno je v teku projekt Komisije, ki bo dokončan do konca leta 2020 in analizira temeljne vzroke za prenos revščine in izključenosti med generacijami ter bo predlagal ukrepe za zaustavitev tega prenosa. Drug tekoči projekt Komisije in Agencije za temeljne pravice bo analiziral podatke za razumevanje povezav med diskriminacijo in ranljivostjo v Evropi na podnacionalni ravni; teže diskriminacije pri relativnem tveganju socialno-ekonomske izključenosti in vprašanja, ali je pandemija COVID-19 bolj prizadela in ogrožala Rome v specifičnih ozemelskih razmerah. Ugotovitve lahko zagotovijo dokazno osnovo za celovite ukrepe, ki bi obravnavali socialno-ekonomsko prikrajšanost in diskriminacijo.

³⁶ Zlasti od Skupnega raziskovalnega središča Komisije za randomizirane ocene učinka izbranih ciljno usmerjenih ali splošnih vodilnih ukrepov, pa tudi od Agencije za temeljne pravice za ocene ustreznosti načrtovanih ukrepov.

³⁷ Romunija na primer trenutno prejema tehnično podporo v okviru programa za podporo strukturnim reformam, da za izvajanje strategije za vključevanje Romov razvije sistem spremljanja in ocenjevanja.

³⁸ Za vzpostavitev načela samoopredelitve pri zbiranju podatkov, ki temelji na posameznikih, na primer popisih, obsežnih raziskavah in administrativnih podatkih, kjer je to ustrezno.

točkami za Rome, nacionalnimi statističnimi uradi in Komisijo. Omogočil bo tudi poročanje o ukrepih iz predlaganega priporočila Sveta.

Poročanje in spremljanje nacionalnih ukrepov bosta potekala na ravni EU in na nacionalni ravni. **Komisija bo leta 2022 pregledala nacionalne strateške okvire za Rome**, ocenila zaveze držav članic ter zagotovila smernice za morebitne potrebne izboljšave.

Države članice se poziva, naj od leta 2023 vsaki dve leti **poročajo o izvajanju nacionalnih strateških okvirov za Rome**, vključno z ukrepi za spodbujanje enakosti, vključevanja in udeležbe, in naj pri tem kar najbolj izkoristijo portfelj kazalnikov. Poročanje bi moralo biti osredotočeno na izvajanje zavez iz nacionalnih okvirov, vključno z doseganjem nacionalnih ciljnih vrednosti, kadar je to ustrezno. Ta poročila bi bilo treba objaviti, da se poveča preglednost in spodbudi učenje o politiki. O strateških okvirih in končnih poročilih bi bilo treba razpravljati tudi v nacionalnih parlamentih.

Komisija zahteva, da **agencija FRA** vsake štiri leta z začetkom leta 2020 izvede **redno raziskavo o Romih**, da bi zagotovila potrebne izhodiščne, srednjeročne in končne podatke za merjenje sprememb³⁹. Agencija FRA je tudi pozvana, naj podpre prizadevanja držav članic pri zbiranju podatkov in poročanju, tudi prek delovne skupine za kazalnike in poročanje o Romih, ter naj prispeva k spremljanju in analizi napredka na nacionalni ravni, ki ju izvaja Komisija.

Nacionalna poročila bodo skupaj s prispevkom civilne družbe in podatki FRA služila kot podlaga za **redna poročila** Komisije **o spremljanju**, ki bodo objavljena vsaki dve leti. Komisija bo izvedla tudi vmesno in naknadno **oceno** strateškega okvira EU za Rome.

IV. UKREPI EU

Države članice so ključni akterji pri omogočanju sprememb za Rome na terenu. Nacionalna prizadevanja za spodbujanje napredka pri doseganju ciljev in ciljnih vrednosti EU do leta 2030 bodo dopolnjevali ukrepi in podpora EU.

IV.1 Izvrševanje zakonodaje EU

Ukrepi za boj proti anticiganizmu in diskriminaciji Romov temeljijo na uveljavljenem pravnem okviru EU, vključno s splošnima načeloma nediskriminacije in enakosti iz Pogodb, ki sta bili ponovno potrjeni v Listini EU o temeljnih pravicah⁴⁰, ter direktivo o rasni enakosti⁴¹ in okvirnim sklepom Sveta o rasizmu in ksenofobiji⁴². Kot je bilo poudarjeno v akcijskem načrtu EU za boj proti rasizmu za obdobje 2020–2025, celovit sistem pravnega varstva pred diskriminacijo zahteva predvsem učinkovito izvajanje pravnega okvira, da se zagotovi spoštovanje pravic in obveznosti posameznikov v praksi. Ta akt ni namenjen samo Romom, vendar bo neposredno koristil tudi romskim skupnostim.

Komisija bo še naprej spremljala in izvrševala uporabo **direktive o rasni enakosti**, tako da bo preiskovala sistematično diskriminacijo in po potrebi sprožila postopke za ugotavljanje kršitev, da bi spodbudila spremembe v nacionalni zakonodaji in politiki. V zadnjih letih je bil posebna pozornost namenjena diskriminaciji romskih otrok v izobraževanju. Komisija bo zagotovila smernice in usposabljanje ter ponudila finančno podporo za zbiranje podatkov o enakosti ter učinkovito izvajanje in izvrševanje direktive, vključno z zastopanjem interesov žrtev. Kot je bilo

³⁹ Leta 2021 bo raziskava razširjena na Srbijo in Severno Makedonijo.

⁴⁰ Glej zlasti člen 2 in člen 3(3) Pogodbe o Evropski uniji ([PEU](#)), člene 8, 10 in 19 in člen 67(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije ([PDEU](#)) ter člena 20 in 21 [Listine](#).

⁴¹ [2000/43/ES](#).

⁴² [2008/913/JHA](#)

napovedano v akcijskem načrtu EU za boj proti rasizmu, bo Komisija leta 2021 poročala o uporabi direktive⁴³, do leta 2022 pa sprejela morebitne nadaljnje zakonodajne ukrepe. Poleg tega bo Komisija še naprej podpirala delo organov za enakost, ki pri svojem delu prednostno obravnavajo⁴⁴ izboljšanje položaja in življenja Romov. Komisija bo spremljala izvajanje priporočila Komisije o standardih za organe za enakost⁴⁵. Pomembna tema poročila za leto 2021 bosta vloga in neodvisnost organov za enakost ter morebitna potreba po novi zakonodaji za okrepitev njihove vloge.

Komisija bo nadaljevala tudi delo na področju preprečevanja rasizma in ksenofobije ter boja proti njima, zlasti s krepitvijo evidentiranja in prijavljanja kaznivih dejanj iz sovraštva ob podpori agencije FRA, krepila strategije za usposabljanje organov kazenskega pregona in povečala podporo žrtvam kaznivih dejanj iz sovraštva. Po navedbah agencije FRA⁴⁶ se Romi soočajo z visoko stopnjo nadlegovanja zaradi sovraštva (30 % vprašanih oseb romskega porekla). Komisija ponovno poudarja svojo zavezo, da bo zagotovila popoln in pravilen prenos in izvajanje **okvirnega sklepa Sveta o rasizmu in ksenofobiji** ter po potrebi sprožila postopke za ugotavljanje kršitev⁴⁷. Kot predpogoj za boj proti anticiganizmu je treba v zakonodajo držav članic v celoti in pravilno prenesti minimalne standarde za inkriminacijo sovražnega govora ter zanikanje, opravičevanje ali zmanjševanje pomena holokavsta. Romi tako kot druge osebe z manjšinskim etničnim ali rasnim poreklom trpijo zaradi sovražnega govora na spletu, anticiganizem pa je eno najpogostejše prijavljenih razlogov za sovražni govor. Komisija bo še naprej sodelovala s podjetji IT za boj proti nezakonitemu sovražnemu govoru na spletu in razširila svoja prizadevanja na druge platforme družbenih medijev⁴⁸. Okvirni sklep dopolnjuje direktiva o pravicah žrtev⁴⁹, katere cilj je med drugim zagotoviti pravico, varstvo in podporo žrtvam kaznivih dejanj iz sovraštva in sovražnega govora. Strategija EU o pravicah žrtev (2020–2025) obravnava posebne potrebe žrtev kaznivih dejanj iz sovraštva, vključno z Romi⁵⁰.

IV.2 Vključevanje enakosti Romov v pobude politik EU in mobilizacija sredstev EU za Rome⁵¹

Vključevanje enakosti, vključevanja in udeležbe Romov v vse ustrezne pobude Komisije bo ključnega pomena za doseganje ciljev iz tega strateškega okvira. Vključevanje razsežnosti enakosti pri oblikovanju politik, vse od socialno-ekonomskega vključevanja do umetne inteligence, od zelenega dogovora do digitalnega vključevanja ter od obravnavanja sovražnega govora do migracijskih politik, pomeni tudi zagotavljanje, da so politike EU in nacionalne politike **v interesu vseh Romov**. Notranja projektna skupina Komisije za enakost si bo v okviru svojih dejavnosti za spodbujanje enakosti za vse in enakosti v vseh pogledih prizadevala zagotoviti, da bo boj proti diskriminaciji na podlagi rase ali narodnosti in njenih presekov z drugimi razlogi za diskriminacijo vključen v **vse politike, zakonodajo in finančne programe EU**. Pri izvajanju akcijskega načrta EU za boj proti rasizmu za obdobje 2020–2025 se bo vedno

⁴³ Poročilo bo zajelo tudi uporabo [Direktive Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu \(UL L 303, 2.12.2000, str. 16\)](#).

⁴⁴ Equinet, 28. julija 2020: [„Vključevanje Romov in Travellers: na poti k novemu okviru EU, ki temelji na izkušnjah organov za enakost“](#).

⁴⁵ [C\(2018\) 3850 final](#).

⁴⁶ FRA, 2017, Druga raziskava o manjšinah in diskriminaciji v Evropi.

⁴⁷ Akcijski načrt EU za boj proti rasizmu za obdobje 2020–2025 ([COM\(2020\) 565 final](#)).

⁴⁸ Glej prizadevanja v zvezi s [kodeksom ravnanja za odpravo nezakonitega sovražnega govora na spletu \(C\(2018\) 1177 final\)](#).

⁴⁹ 2012/29/EU.

⁵⁰ [COM\(2020\) 258 final](#).

⁵¹ Za več informacij o ustreznih glavnih pobudah politike EU in uporabi sredstev EU glej Prilogo 3 k delovnemu dokumentu služb Komisije.

upošteval položaj Romov. Smernice in usposabljanje o vključevanju v glavne politike bo namenjeno podpori vseh, ki jih zadeva vključevanje vidika enakosti v vse faze ukrepov EU, v celotnem ciklu politike Komisije pa se bo spodbujalo dejavnejše posvetovanje z organizacijami, ki zastopajo Rome.

Notranja **projektna skupina** Komisije za Rome⁵² bo še naprej povezovala različne službe Komisije na različnih ravneh na ključnih prednostnih področjih, kot je učinkovita uporaba sredstev EU za spodbujanje enakosti in vključevanja Romov.

Novi mehanizem za okrevanje in odpornost bo kot del instrumenta **Next Generation EU** podpiral naložbe in reforme, ki so bistvene za trajno okrevanje, ter spodbujal gospodarsko in socialno odpornost ter kohezijo. Da bi države članice prejele podporo, bodo morale pripraviti načrte za okrevanje in odpornost, ki bodo obravnavali gospodarske in socialne učinke krize, digitalni in zeleni prehod ter ustrezne prednostne naloge, opredeljene v priporočilih za posamezne države v okviru evropskega semestra. Ta podpora bo državam članicam omogočila spodbujanje vključevanja marginaliziranih skupin, vključno z Romi in drugimi pripadniki manjšinskih ras ali narodnosti. Predlogi Komisije za **večletni finančni okvir** spodbujajo vključevanje Romov in boj proti diskriminaciji, zlasti prek Evropskega socialnega sklada plus (ESS+), Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) in Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP). Komisija je leta 2019 v več poročilih za posamezne države v okviru **evropskega semestra**⁵³ poudarila pomen vključevanja Romov; to bi bilo treba upoštevati in obravnavati v programih za obdobje 2021–2027.

Predlogi Komisije za **uredbe o skupnih določbah, ESS+, ESRR in EKSRP**⁵⁴:

- ✓ zagotavljajo finančno podporo za izvajanje nacionalnih strateških okvirov in ukrepov za Rome, vključno z dejavnostmi na področju človeških zmogljivosti, infrastrukture in krepitve zmogljivosti;
- ✓ za vse programe določajo, naj spodbujajo enake možnosti za vse brez diskriminacije na podlagi spola, rase ali narodnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti na vseh stopnjah njihove priprave, izvajanja, spremljanja in ocenjevanja;
- ✓ zahtevajo izpolnjevanje tematskih (nacionalni strateški okvir politike za Rome, nacionalni strateški okvir politike za socialno vključevanje in zmanjševanje revščine) in horizontalnih (Listina o temeljnih pravicah) omogočiteljskih pogojev v celotnem obdobju 2021–2027;
- ✓ zahtevajo, da vsaj 25 % sredstev ESS+ spodbuja socialno vključevanje, pri čemer je treba zagotoviti, da je minimalni znesek namenjen tistim, ki pomoč najbolj potrebujejo, ter
- ✓ poudarjajo „načelo partnerstva“, tj. sodelovanja vseh ustreznih zainteresiranih strani, vključno z organi, ki zastopajo socialno vključenost, nediskriminacijo in temeljne pravice, ter organizacijami civilne družbe, pri pripravi in izvajanju programov in partnerskih sporazumov ter v odborih za spremljanje.

Države članice imajo ključno vlogo pri oblikovanju javnih politik in čim boljšem izkoriščanju finančnih programov za podporo Romom, saj večino proračuna EU izvršujejo države članice v okviru deljenega upravljanja. Komisija zato države članice poziva, naj sredstva iz večletnega finančnega okvira 2021–2027 in instrumenta Next Generation EU namenijo za obravnavanje izzivov in potreb Romov, da bi uresničile zaveze, ki so jih sprejele v svojih nacionalnih strateških okvirih za Rome. Komisija si bo prizadevala zagotoviti, da bodo v prihodnjih partnerskih sporazumih ustrezno obravnavani izzivi posameznih držav, opredeljeni v evropskem semestru, ter da se bodo ukrepi za spodbujanje enakosti in vključevanja izvajali prek operativnih

⁵² Ustanovljena je bila leta 2010 in je sestavljena iz predstavnikov generalnih direktoratsv JUST, EMPL, EAC, SANTE, NEAR, HOME, REGIO in AGRI.

⁵³ Glej [poročila o posameznih državah](#), tj. za BG, CZ, ES, HU, RO in SK, in zlasti Prilogo D k tem poročilom.

⁵⁴ [COM\(2018\) 375 final](#), [COM\(2018\) 382 final](#), [COM\(2018\) 392 final](#).

programov. Komisija bo pozorno spremljala, da je v teh državah članicah vzpostavljena dvojna strategija za zagotavljanje vključujočih storitev na eni strani in ciljno usmerjenih programov za marginalizirane romske skupnosti na drugi strani ter da se to odraža v programskih dokumentih za obdobje 2021–2027. Namen omogočitvenih pogojev za posamezne sklade EU v obdobju 2021–2027, ki jih je predlagala Komisija, je zagotoviti spoštovanje temeljnih pravic ter enakost, vključevanje in udeležbo Romov.

Komisija bo za povečanje učinkovitosti in uspešnosti ukrepov, povezanih z Romi, podpirala nadnacionalno učenje o politiki in financiranju, na primer mrežo EURoma⁵⁵, ki povezuje organe upravljanja in nacionalne kontaktne točke za Rome.

Program InvestEU⁵⁶ lahko v okviru sklopa za socialne naložbe ter znanja in spretnosti prispeva tudi k socialno-ekonomskemu vključevanju marginaliziranih skupin, vključno z Romi. To je mogoče doseči z inovativnimi pristopi financiranja, kot so obveznice s socialnim učinkom in v rezultate usmerjeni projekti, vključno s kombiniranjem z nepovratnimi sredstvi EU in/ali finančnimi instrumenti iz sektorskih programov ali kombinacijo različnih tokov financiranja EU. Komisija bo izvajala usmerjene pilotne pobude, da bi preskusila in prikazala delovne pristope h konkretnim vidikom vključevanja (stanovanja, zaposlovanje, socialna varnost) z uporabo inovativnih pristopov financiranja, ki bi jih bilo mogoče uporabiti/razširiti ali ponoviti s širšimi programi na nacionalni ravni ali na ravni EU. Države članice bodo lahko prek instrumenta za tehnično podporo zaprosile za tehnično podporo pri vključevanju enakosti Romov v procese oblikovanja politik in reform.

IV.3 Ukrepi in podpora EU za spodbujanje udeležbe, vključevanja in raznolikosti Romov

Komisija se je v akcijskem načrtu EU za boj proti rasizmu za obdobje 2020–2025 zavezala, da bo kot institucija dajala zgled, tako da bo sprejela ukrepe, **namenjene zaposlovanju in izboru, ki bodo znatno izboljšali reprezentativnost osebja Komisije**. Komisija bo pri izvajanju teh ukrepov zagotovila, da se bodo uporabljali za Rome. Komisija poziva druge institucije EU, naj sprejmejo ukrepe za spodbujanje raznolikosti in vključevanja pri zaposlovanju.

Komisija bo organizirala redna srečanja s predstavniki držav članic⁵⁷, **civilno družbo na ravni EU in mednarodnimi organizacijami** ter si pri tem bolj prizadevala za vzajemno učenje. Zagotovila bo tudi redne izmenjave med zainteresiranimi stranmi. Komisija bo v obdobju 2021–2027 še naprej organizirala srečanja o **kohezijski politiki** („strukturiran dialog“) z organizacijami civilne družbe. Z romskimi organizacijami civilne družbe bo organizirala zaprta srečanja za dialog o razvoju kohezijske politike.

Kot je predlagal Evropski parlament⁵⁸, bo Komisija začela nov cikel krepitev zmogljivosti romske civilne družbe, da bi omogočila **usklajeno neodvisno spremljanje in poročanje civilne družbe** na podlagi izkušenj iz projekta [Romski civilni monitor](#) (2017–2020). Poročila o usklajenem neodvisnem spremljanju civilne družbe se načrtujejo v dvoletnih ciklih in se začnejo leta 2022.

Komisija si bo prizadevala za čim večji vpliv **platforme EU za vključevanje Romov**⁵⁹, ki združuje nacionalne vlade, EU, mednarodne organizacije in predstavnike romske civilne družbe

⁵⁵ [Mreža](#), ki jo je leta 2007 vzpostavil španski organ upravljanja za ESS.

⁵⁶ Program InvestEU (2021–2027), glej tudi Prilogo 3 k delovnemu dokumentu služb Komisije.

⁵⁷ V okviru mreže nacionalnih kontaktnih točk za Rome.

⁵⁸ [Pripravljalni ukrep 2020 – Civilno spremljanje za Rome – Krepitev zmogljivosti romske in Romom naklonjene civilne družbe za spremljanje in pregledovanje politik ter njenega sodelovanja pri tem.](#)

⁵⁹ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/roma-and-eu/european-platform-roma-inclusion_en.

ter si prizadeva za spodbujanje sodelovanja in izmenjave izkušenj. Organizirala bo preglede nacionalnih strateških okvirov po temah, državah in regijah, in sicer na podlagi ugotovitev projekta spremljanja romske civilne družbe in nacionalnih poročil o spremljanju.

Komisija bo s financiranjem nacionalnih platform za Rome spodbujala reformo teh platform⁶⁰, zlasti tako, da bodo postale bolj reprezentativne za nacionalno romsko prebivalstvo. Razširiti bi jih bilo treba na nove zainteresirane strani (na primer organizacije za pravice otrok, zasebni sektor), da se omogoči novo učenje, izkoristi potencial socialnih inovacij, spremeni miselnost in dosežejo trajne družbene spremembe. Za spodbujanje **dejavnega sodelovanja Romov, zlasti žensk in mladih**, bi bilo treba izvoliti predstavnika platforme, da se zagotovi nadnacionalno povezovanje med nacionalnimi platformami in platformo EU za vključevanje Romov, romski mladini pa bi bilo treba ponuditi namenska pripravništva ali začetniške položaje v nacionalnih strukturah, povezanih z izvajanjem nacionalnih platform za Rome. Za spodbujanje vzajemnega učenja in prenosa politike bi bilo treba uporabiti sinergije z drugimi pobudami EU ter nacionalnimi ali mednarodnimi pobudami, zlasti s projektom civilnega spremljanja.

IV.4 Ukrepi in podpora EU za spodbujanje enakosti in boj proti anticiganizmu

Komisija bo za spodbujanje enakosti Romov z bojem proti anticiganizmu podpirala dejavnosti, ki **spodbujajo pozitiven diskurz** in romske vzornike, se **borijo proti negativnim stereotipom**, povečujejo **ozaveščenost o romski zgodovini in kulturi** ter spodbujajo **resnico in spravo** v okviru **programa za državljane, enakost, pravice in vrednote**.

Komisija bo z Unescom izvedla skupno kampanjo za boj proti **dezinformacijam, sovražnemu govoru in teorijam zarote**, vključno s tistimi, ki zadevajo Rome. Še naprej bo podpirala zasebni sektor prek platforme EU za listine o raznolikosti in raziskala načine za sodelovanje z mediji, da bi oblikovali pozitiven diskurz ter spodbujali enakost in raznolikost na vseh področjih. Komisija bo na podlagi obstoječih izkušenj⁶¹ pripravila vrsto seminarjev o rasnih in narodnostnih stereotipih, tudi o Romih, na katerih bodo sodelovali novinarji, organizacije civilne družbe in predstavniki manjšinskih rasnih ali narodnostnih skupin.

Komisija bo z **dejavnostmi komuniciranja** oglaševala prednosti enakosti in raznolikosti⁶². Organizirala bo vrsto dogodkov za ozaveščanje, ki bodo osredotočeni na države članice z velikimi romskimi skupnostmi in se bodo borili proti stereotipom, spodbujali kulturno raznolikost, krepili in izpostavili vlogo romskih otrok, mladih in žensk kot vzornikov v različnih skupnostih ter povezovali skupnosti.

Ozaveščanje o posledicah večplastne diskriminacije romskih žensk bo usklajeno s komunikacijsko kampanjo na ravni EU o **boju proti spolnim stereotipom**, ki kot del strategije za enakost spolov uporablja presečni pristop na vseh področjih življenja.

Komisija bo:

- izvrševala obstoječo zakonodajo EU za zaščito Romov pred diskriminacijo in rasizmom ter zapolnila vrzeli, kjer je to potrebno;

⁶⁰ Nacionalne platforme za Rome so procesi sodelovanja in posvetovanja, ki jih skličejo in upravljajo nacionalne kontaktne točke za Rome, da bi spodbudile dialog, vzajemno učenje, sodelovanje in udeležbo pri razvoju, izvajanju in spremljanju nacionalnih strateških okvirov, ob podpori Komisije prek rednih razpisov za finančno podporo. Procesi nacionalnih platform za Rome bi morali prispevati k oblikovanju, izvajanju, spremljanju in pregledu politik. Glavno poslanstvo platform je trojno: razširiti politične razprave o izvajanju nacionalnih strateških okvirov za Rome, poglobiti nacionalne strukture, ki zagotavljajo odgovornost, ter okrepiti povezave med lokalno in nacionalno ravno.

⁶¹ Glej [Seminarji za medije – končati diskriminacijo Romov](#).

⁶² Na primer z vidika romskih žensk: [Enake možnosti – naj postanejo realnost za vse](#).

- vključila enakost Romov v pobude politik EU in mobilizirala sredstva EU za enakost, vključevanje in sodelovanje Romov;
- sprejela ukrepe za izboljšanje raznolikosti osebja Komisije;
- začela nov krog krepitve zmogljivosti romske civilne družbe ter okrepila platformo EU za vključevanje Romov in nacionalne platforme za Rome;
- spodbujala pozitiven diskurz in romske vzornike, se borila proti negativnim stereotipom, povečala ozaveščenost o romski zgodovini in kulturi ter spodbujala resnico in spravo.

V. SPODBUJANJE ENAKOSTI, VKLJUČEVANJA IN UDELEŽBE ROMOV ZUNAJ EU

EU in države članice bi morale spodbujati enakost, vključevanje in udeležbo Romov pri svojem **zunanjem delovanju**, zlasti v okviru širitvene, sosedske, razvojne in humanitarne politike.

Regija **Zahodnega Balkana** je geostrateška prednostna naloga EU. Sporočilo Komisije iz februarja 2020⁶³ poziva k uskladitvi s politikami EU, tudi glede podpore najbolj prikrajšanim. Partnerice z Zahodnega Balkana so svojo zakonodajo že prostovoljno uskladile z okvirom EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020. Dosegle so tudi že izjemen napredek. Voditelji EU so na vrhu EU-Zahodni Balkan maja 2020 v Zagrebu ponovno potrdili svojo podporo evropski perspektivi Zahodnega Balkana in svojo odločenost, da okrepijo podporo njegovi politični, gospodarski in družbeni preobrazbi⁶⁴. Pozdravili so močno zavezanost partneric z Zahodnega Balkana primatu demokracije in pravne države, vključno s človekovimi pravicami, enakostjo spolov in pravicami manjšin⁶⁵.

Na Zahodnem Balkanu je velik delež Romov, podobno kot v državah članicah EU z znatnim romskim prebivalstvom. Obstajajo prepričljivi razlogi za enako obravnavanje enakosti, vključevanja in udeležbe Romov v EU in na **Zahodnem Balkanu**, vključno z uporabo istih ciljev za obdobje do leta 2030. Predsedniki vlad Zahodnega Balkana so julija 2019 sprejeli **izjavo o vključevanju Romov v okviru širitvenega procesa EU**, v kateri so se zavezali h konkretnemu izboljšanju položaja Romov na področju izobraževanja, zaposlovanja, zdravja, stanovanj, prijave v registre prebivalstva in nediskriminacije pred njihovim pristopom k EU⁶⁶. EU bo še naprej podpirala izvajanje izjave ter delo v zvezi z zbiranjem podatkov, vključitvijo vprašanja Romov v proračun in kartiranjem romskih stanovanj. Postopno usklajevanje s cilji in metodologijo EU bo del evropske perspektive za vse države, ki se bodo želele pridružiti EU.

Partnerice z Zahodnega Balkana podobno kot države članice EU v procesu semestra predstavijo letne programe gospodarskih reform, vključno z reformami za povečanje konkurenčnosti ter izboljšanje pogojev za vključujočo rast in ustvarjanje delovnih mest. Programi gospodarskih reform poročajo o socialnem vključevanju, zmanjšanju revščine in enakih možnostih, vključno v zvezi z Romi. Ko bo sprejet **instrument za predpristopno pomoč za obdobje od 2021 do 2027**, bo še naprej podpiral reforme in uskladitev z zahtevami EU na regionalni in nacionalni ravni. V gospodarskem in naložbenem načrtu za Zahodni Balkan so opredeljena prednostna področja za naložbe, da se spodbujajo konvergenca, rast in konkurenčnost v regiji, zlasti v podporo marginaliziranim skupinam in manjšinam, še posebej romskim skupnostim⁶⁷. Za

⁶³ Okrepitev pristopnega procesa – verodostojna perspektiva EU za Zahodni Balkan ([COM\(2020\) 57 final](#)).

⁶⁴ Vrh EU-Zahodni Balkan, 5. in 6. maja 2020, sklepi Sveta in [COM\(2020\) 315 final](#).

⁶⁵ [Zagrebska izjava](#).

⁶⁶ Povečati zaposlenost Romov (s 16,5 % na 25 %), končati obvezno osnovnošolsko izobraževanje (z 51 % na 90 %), zagotoviti zdravstveno zavarovanje (za vsaj 95 %), legalizirati stanovanja, preprečiti diskriminacijo, zagotoviti prijavo vseh v registre prebivalstva. [Izjava iz Poznana](#).

⁶⁷ COM(2020) 641 final z dne 6. oktobra 2020.

spodbujanje vključevanja Romov⁶⁸ bodo mobilizirana tudi dodatna ustrezna sredstva EU, povezana z okrevanjem zaradi COVID-19 ali drugimi podpornimi ukrepi na področju zunanjih odnosov, kot je instrument za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje (NDICI).

EU bo še naprej spodbujala nediskriminacijo in enakost po vsem svetu na podlagi strateškega okvira EU⁶⁹, **akcijskega načrta EU za človekove pravice in demokracijo za obdobje 2020–2024**⁷⁰ in akcijskih načrtov EU za enakost spolov⁷¹ ter obravnavala romska vprašanja pri izvajanju **smernic EU o človekovih pravicah za nediskriminacijo v zunanjem delovanju** iz leta 2019⁷². Ukrepi EU bodo dopolnjevali nacionalne pobude in podpirali civilno družbo. Enakost in vključevanje Romov bosta redni točki dnevnega reda v dialogu o človekovih pravicah in drugih političnih dialogih z državami nečlanicami EU, ki imajo znatno romsko prebivalstvo. EU bo na področju enakosti Romov še naprej dejavno sodelovala v regionalnih in večstranskih forumih, zlasti v okviru Sveta Evrope, Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi ter Združenih narodov.

VI. ZAKLJUČEK

Romi že stoletja prispevajo h kulturnemu bogastvu, raznolikosti, gospodarstvu in skupni zgodovini Evrope. EU ima dolžnost, da svojo romsko manjšino zaščiti pred diskriminacijo, anticiganizmom in socialno izključenostjo. Za doseganje enakosti, vključevanja in udeležbe Romov morajo vse institucije EU, nacionalne vlade in agencije EU, organi za enakost in druge institucije za človekove pravice sodelovati in ukrepati v partnerstvu s civilno družbo in mednarodnimi organizacijami ter v to v celoti vključiti tudi Rome. Komisija poziva Evropski parlament, naj podpre ta strateški okvir, Svet pa, naj si prizadeva za hitro sprejetje predlaganega **priporočila o enakosti, vključevanju in udeležbi Romov**, da se zagotovi usklajeno delovanje držav članic in Komisije. S sodelovanjem lahko do leta 2030 dosežemo resničen napredek pri oblikovanju Evrope, v kateri bodo imeli Romi in romske skupnosti v vsej svoji raznolikosti enake možnosti na vseh področjih življenja, v kateri bodo uživali prednosti socialno-ekonomske vključenosti in v družbi enakopravno sodelovali.

⁶⁸ Sporočilo Komisije z naslovom *Podpora Zahodnemu Balkanu pri soočanju s COVID-19 in okrevanju po pandemiji* ([COM\(2020\) 315 final](#)).

⁶⁹ 11855/12, Priloga II, Svet EU, 25. junija 2012.

⁷⁰ Akcijska načrta EU za človekove pravice in demokracijo za obdobje 2012–2014 in 2015–2019; [skupno sporočilo z naslovom Akcijski načrt EU za človekove pravice in demokracijo za obdobje 2020–2024](#), kot ga je kolegij sprejel 25. marca 2020, Svet pa ga bo predvidoma sprejel v zadnjem četrtletju leta 2020.

⁷¹ Enakost spolov in opolnomočenje žensk: spreminjanje življenj deklet in žensk prek zunanjih odnosov EU v obdobju 2016–2020 [SWD\(2015\) 182](#) ter njegov načrtovani naslednik.

⁷² [Smernice EU o človekovih pravicah za nediskriminacijo v zunanjem delovanju](#).